

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МІЖГАЛУЗЕВА КОМУНІКАЦІЯ В СИСТЕМІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК**

Колективна монографія

**Відповідальний редактор: доктор культурології, професор
Сергій Виткалов**

**Poznań (Poland): Publishing House of RSEC;
Рівне : ФОП «Брегін А.Р.», 2024**

УДК 008

М 58

Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 12 від 5.12.2024 року).

Відповідальний редактор:

доктор культурології, професор Сергій Виткалов

Авторський колектив:

С.Виткалов, В.Виткалов, П.Герчанівська, О.Гончарова, Г.Карась, М.Каранда, І.Кдирова, О.Колесник, І.Матоліч, О.Мирошниченко, О.Німилович, Ю.Нікольченко, С.Павловська, І.Паур, І.Петрова, Є.Причепій, І.Прокопчук, Ю.Сабадаш, О.Сапожник, О.Фабрика-Процька, М.Шатрова, А.Шворак, М.Шпаковська.

Рецензенти:

- **Олександр Кравченко** – доктор культурології, професор, професор, завідувач кафедри культурології та медіакомунікацій Харківської державної академії культури.

- **Радослав Мушкета** – доктор педагогічних наук, професор (prof., dr. hab.) (Університет ім. М.Коперніка, Торунь, Польща).

- **Адріана Скорик** – доктор мистецтвознавства, професор, проректор із наукової діяльності Національної музичної академії України ім. П.Чайковського.

Міжгалузева комунікація в системі функціонування культурних практик: колективна монографія / С.Виткалов, В.Виткалов, П.Герчанівська та ін. за ред. проф. В.Виткалова. Poznań (Poland): Publishing House of RSEC; Рівне : ФОП «Брегін А.Р.», 2024. 256 с., іл.

Авторським колективом у складі фахівців українських та європейських ЗВО та науково-дослідних установ розглядається широкий спектр актуальних питань становлення і функціонування культурних практик; акцентується увага на історичній ретроспективі цього явища та формах його представлення; наголошується на важливості міжгалузевої комунікації як провідного чинника взаємозбагачення оперативною інформацією.

Для науково-педагогічних працівників, аспірантів, здобувачів вищої освіти гуманітарно-педагогічних та художніх закладів вищої освіти.

© Виткалов С., 2024

© Poznań (Poland): Publishing House of RSEC;

Рівне : ФОП «Брегін А.Р.», 2024

**Розділ XII. ВТІЛЕННЯ СЛОВА І МЕЛОДІЙ ЛЮБОМИРА РИХТИЦЬКОГО
(СТЕПАНА ЛЮБОМИРСЬКОГО) В МУЗИЦІ МИКОЛИ ЛАСТОВЕЦЬКОГО**

**Part XII. THE EMBODIMENT OF THE WORDS AND MELODIES OF LIUBOMYR
RYKHUTYSKYI (STEPAN LIUBOMYRSKYI) IN THE MUSIC OF MYKOLA LASTOVETSKYI**

УДК 78.071.1(477):821.161.2.09(092)

**ВТІЛЕННЯ СЛОВА І МЕЛОДІЙ ЛЮБОМИРА РИХТИЦЬКОГО (СТЕПАНА ЛЮБОМИРСЬКОГО)
В МУЗИЦІ МИКОЛИ ЛАСТОВЕЦЬКОГО**

Німилович Олександра Миколаївна – доцент кафедри музично-теоретичних
дисциплін та інструментальної підготовки, Дрогобицький державний
педагогічний університет ім. Івана Франка, м. Дрогобич
<https://orcid.org/0000-0003-1795-9288>

DOI
olnim@ukr.net

Стаття розкриває творчість двох видатних особистостей – українського письменника, художника, редактора, журналіста, видавця, кіносценариста, композитора, кіноактора з діаспори (США) Любомира Рихтицького і визначного сучасного українського композитора, музиколога і педагога Миколи Ластовецького (Україна, Дрогобич), а також особливості втілення слова і мелодій Л. Рихтицького в музиці М. Ластовецького. Зроблено спробу вперше здійснити музично-естетичний аналіз трьох хорових композицій (аранжувань), написаних у 2023 році М. Ластовецьким на основі поетичного тексту і мелодичної лінії Л. Рихтицького. Виявлено риси, притаманні багатогранній творчості митців, а популяризація їхнього доробку сприятиме збереженню історичної пам'яті, патріотичному вихованню, гармонійному та професійному становленню молодого покоління.

Ключові слова: Любомир Рихтицький (Степан Любомирський), Микола Ластовецький, письменник, композитор, синтез поезії й музики, аранжування, хоріві твори

Актуальність дослідження. Доля кожного справжнього митця тісно пов'язана з історією рідного краю. Його творчість допомагає зрозуміти рівень національної культури. Це, насамперед, стосується тих культурних діячів, які стоять на традиціях народності й сягнули вершин національного професійного мистецтва. До таких митців належать, поза сумнівом, письменник, художник, редактор, журналіст, публіцист, видавець, кіносценарист, композитор, кіноактор, палкий патріот України, уродженець Дрогобича, який не лише словом, а й зі зброєю в руках боровся за волю рідного народу – Любомир Рихтицький (1921-1983 рр.); він залишив чималу творчу спадщину, ще маловідому в Україні, але добре знану в українській діаспорі; та визначний сучасний український композитор Микола Ластовецький, творчість якого відома як в Україні, так і за її межами, в особі якого дивовижним способом поєднуються творча енергія й активність із педагогічною та адміністративною діяльністю.

Огляд останніх публікацій. У 1994 році з'явилася одна з перших публікацій про письменника Л. Рихтицького (Степана Любомирського) в Україні пера В. Грабовського [4; 2]. У той же час дрогобицький журналіст, краєзнавець Р. Пастух збирав відомості про митця й 1996 р. вийшов друком його нарис [16; 2]. Згодом до висвітлення життєвих і творчих стежин митця з діаспори долучилися інші дослідники. У цьому ж 1996 р. побачили світ спомини «Пройденими шляхами» Л. Турканика [27] (двоюрідного брата Л. Рихтицького) – дивізійника, чотового УПА, в'язня Мордовських таборів), в яких автор розкрив історію своїх життєвих випробувань крізь призму родинних стосунків і політичної ситуації середини ХХ ст. Це й були перші згадки на Батьківщині про багатогранну творчість митця з Дрогобича – Любомира Рихтицького.

У 2021 р. до 100-річчя Л. Рихтицького в Дрогобичі побачила світ книжка «Талант, офіруваний Україні: Любомир Рихтицький у дослідженнях і публіцистиці» [26], до якої ввійшли матеріали, що презентують його багатогранну творчість. Ювілейне видання ввібрало наукові статті про життєпис і мистецьку спадщину Л. Рихтицького, його видавничу працю і зусилля над випусками Підпільної Пошти України, творцем і натхненником якої був митець, а також спогади і відгуки на його літературні твори пера О. Керч, В. Гоцького, О. Малицького, В. Мацька, Т. Денисової. Тут вперше зібрано статті й рецензії, окремі публіцистичні й науково-публіцистичні праці Л. Рихтицького, розсіяні в окремих діаспорних виданнях та числах журналів і часописів.

Життєпис і композиторський доробок М. Ластовецького частково окреслюються в довіднику «Композитори України та української діаспори», упорядкованому доктором мистецтвознавства А. Мухом, а також у праці Л. Соловей і О. Дмитрієвої «Штрихи до творчого портрета Миколи Ластовецького». Серед публікацій, що розкривають окремі аспекти творчості митця статті І. Бермес, Л. Ластовецької, Н. Мойсеєнко,

З. Ластовецької-Соланської, О. Фрайт, Б. Пиц, А. Онищак. До аналізу хорових, фортепіанних і камерно-вокальних композицій М. Ластовецького на вертають праці І. Бермес, Л. Ластовецької, І. Рудзінської, Л. Путятницької, О. Дзік, О. Німилевич, Н. Семків, Н. Синкевич. Заслужують на увагу чимало вступних статей, поданих науковцями до нотних видань композитора, серед яких публікації Н. Дикої, Р. Сов'яка, Л. Ластовецької, В. Грабовського, С. Дацюка, З. Ластовецької-Соланської.

Вклад основного матеріалу розділу. Що ж поєднає творчість цих особистостей? Насамперед обставини, адже роки життя, творчої діяльності як Л. Рихтицького, так і сучасного композитора М. Ластовецького пов'язані з різними етапами визвольної боротьби українського народу (1940-ві роки і сучасний віроломний напад росії на Україну); любов до України та українського народу, яка проявляється у помислах, духовних цінностях та творчій діяльності митців. А ще почуття обов'язку своєю творчістю – словом і музикою – підіймати дух народу, оспівувати його славу.

Нещодавно, у 2024 р., побачило світ видання «Любомир Рихтицький (Степан Любомирський). Прометей вогонь» [22], яке задумувалось із перспективи ознайомлення читачів із широким об'ємом творчої діяльності Л. Рихтицького (псевдо Степан Елерсон, Степан Любомирський, Микола Хортиця) і особливо його музичної творчості. Вона стала продовженням його літературної праці й тематично музичні композиції перегукуються з провідними думками художніх і публіцистичних праць Л. Рихтицького – героїчною визвольною боротьбою за незалежність України, за її свободу і волю, її відстоювання у боротьбі з ворогом і тоталітарним комуністичним режимом. Герої численних романів письменника врівноважені, стримані, запалені боротьбою, пристрасні, віддані особистості, завжди готові віддати життя задля процвітання української справи. У своїх творах Л. Рихтицький дивним чином передбачає розпад тюрми народів – советського союзу («Слідами заповіту»), закликає українців до пробудження після тривалих років неволі й зростання патріотизму, національної самосвідомості, гідності й однакості народу у спротиві ворогам України.

Символічно, що у такий складний для України час воєнного протистояння нашого народу російському окупантові, час прояву неймовірної стійкості і звитяги українського воїнства виходить друком збірка музичних творів Л. Рихтицького, суголосна нашому сьогоденню.

Ще на початку 1990-х років дружина Л. Рихтицького, відома поетеса Дарія Рихтицька-Мельникович (1928-2017 рр.) здійснила чимало творчих подорожей в Україну, насамперед до рідного Рожнятова й різноманітних куточків України, а також і до Дрогобича, звідки походив її чоловік Любомир Рихтицький. У 1994 р. Д. Рихтицька вперше завітала до Франкового міста, де відбувся її творчий вечір, ініційований музикознавцем, головою Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України В. Грабовським. Із цього часу такі відвідини стали традиційними, в Дрогобичі побачили світ дві її поетичні збірки: «Спалах іскри» («Відродження», 2006 р.) і «Без Тебе – з Тобою» («Посвіт», 2009 р.), тут відбулися презентації цих видань за участю поетеси. 1999 р. Дрогобич відвідала наймолодша донька Ксенія Рихтицька зі своїм чоловіком Володимиром Горобченком. У 2009 р. мисткиня прибула до Дрогобича разом із донькою Тамарою Сливинською, а 2019 р. тут побували діти Любомира і Дарії Рихтицьких – син Нестор і донька Тамара. Особливо приємними й пам'ятними стали такі зустрічі й спілкування з Д. Рихтицькою для авторки цієї публікації та усієї нашої родини, адже з Любомиром Рихтицьким нас пов'язує спорідненість походження. Приємно, що сьогодні збірки поетеси, розійшлися Україною і знаходяться у вільному доступі в найбільших книгозбірнях. Д. Рихтицька постає у пам'яті авторки статті особистістю незламною і гордою, вишуканою і ніжною, жіночною і піднесеною, творчою, щирою і люблячою світ, людей і Україну. Такі ж добрі спогади закарбувалися з дитинства в моїй пам'яті з розповідей рідних (хоч і говорилося на такі теми в 1970-80-ті роки майже пошепки і доволі рідко), й про Л. Рихтицького, його мужність, відвагу, талант і цілеспрямованість. Примітно, що чимало членів родини Рихтицьких успадкували літературний дар батьків, адже донька Ксенія Рихтицька-Горобченко – відома поетеса, письменниця, журналістка, авторка низки поетичних та прозових збірок («Crossing the Border: Stories» («Перетинаючи кордон: Оповідання»), «A Sky Full of Wings» («Небо, повне крил» та ін.), а внучка Віра Сирота (донька Тамари Сливинської) – молода поетеса, яка 2023 р. презентувала свою нову книжку «We Bow To No One» («Нікому не вклоняємось»). Обидві мисткині публікуються у різноманітних престижних світових виданнях.

Л. Рихтицький народився у Дрогобичі 21 квітня 1921 р. у родині Осипа Рихтицького (воєк УГА) і Євгенії Божемської-Рихтицької (сестра милосердя УГА), тут вчився у польській та українській гімназії, по закінченні якої вступив до Львівського університету й навчався хімії й лісництва [16].

У часі Другої світової війни майбутній митець, відчуваючи потребу своєї участі в боротьбі за незалежну Україну, пройшов військовий вишкіл у Дивізії (підстаршинська й старшинська школи), де й утвердилися його ідеали. Згодом митцеві довелося пройти через табори для переміщених осіб у Німеччині, опанувати журналістику у Регенсбурзі, пройти англійський полон в італійському м. Ріміні.

Проте Л. Рихтицький і надалі всю свою енергію і талант скеровував на популяризацію України в світі й прискорення її визволення у мистецький спосіб. Ось як описав свою першу зустріч з Л. Рихтицьким у Ріміні поет і письменник М. Вірний: «Аж ось входить хор. Любомир Рихтицький. Високий, стрункий. Пристійний. ... був одним із найпрацьовитіших в таборі та й після звільнення з табору. Він був з тієї когорти, які стають бойовими офіцерами не випадково і яким в інших обставинах судилося бути генералами» [23; 167-168]. Про літературний талант Л. Рихтицького дослідник М. Шкандрій з Університету Манітоби зазначив, що серед найвидатніших авторів у Ріміні були прозаїки та поети: Віталій Бендер (Дончак, Донченко, Бен д'Е), Євстахій Загачевський, Богдан Бора, Андрій Легіт, Юрій Форис, Степан Любомирський (Рихтицький, Елерсон), Олексій Запорожець (О. Девлад, Дід Пасічник) [28, 19]. Тут, у Ріміні, Л. Рихтицький був головним редактором газети «Життя в таборі» [29; 31].

Музикознавець В. Грабовський зазначає, що перші літературні спроби Л. Рихтицького 1940-х років «переросли у продуктивну літературну працю вже за океаном, у США – численні оповідання, романи, сценарії до кінофільмів, які незабаром реалізувалися кіностудіями Канади» [4]. Митець став автором збірки оповідань «Сон літньої ночі», романів «Жорстокі світанки», «Хай розсудить меч», «Плем'я вовків», «Між славою і смертю», «Доба страхіть», «Під молотом війни», «Прометеїв вогонь», «Ніколи не забуду», «Слідами заповіту», «Армія нескорених», а також сценаріїв фільмів «Ніколи не забуду» (знято у Канаді 1969 р., режисер Б. Паздрій), «Жорстокі світанки» (знято у Канаді 1966 р., режисери О. Наконечний, І. Красний) і «Зашуміла Верховина» (1977 р., режисер О. Ковальський) [4]. Більшу частину емігрантського життя Л. Рихтицький впродовж усього емігрантського періоду життя Л. Рихтицький проживав у Детройті та Чикаго в США. Інтенсивну творчу працю митця обірвала несподівана смерть 16 липня 1983 р.

Пророкою, як і чимало інших літературних і публіцистичних праць Л. Рихтицького, виявилася стаття «Думки під Різдво», написана напередодні 1980 р. Ця публіцистична праця має яскраві ознаки поєднання документальних фактів реальної дійсності з художніми паралелями, порівняннями, авторськими міркуваннями і образами, які покликані захоплювати й ідейно-емоційно вражати читача. Наприкінці 1979 р. Л. Рихтицький у заворожуючий багатий на відчуття святкового дива передріздвяний час ставить риторичне запитання, суголосне сьогоденню: «Чи відійде чорна, російська хмара з наших земель і чи залунають наші коляди на другий рік вже вільно, радісно, з почуттям, що його так страшно довго ми вже не відчуваємо: з почуттям свободи, з віддихом волі, зі слезами щастя, що ми вже вільні...?!». Передаючи реальні події того часу, зазираючи в майбуття і користуючись передчуттями стосовно розпаду радянської імперії і подальшої агресії росії автор зауважував, що «Є потужний агресор... З кожною новою подією ростиме напруження і зростатиме свідомість, що ніякі чемні жести не затримають агресора. Всі «прості люди» – це розуміють, чому тоді цього не розуміють політичні експерти? Помалу, крок за кроком, агресор буде штовхати світ до стіни, аж нікуди вже буде відступати і тоді світ рішиться на велику війну, щоб агресора стримати» [19; 9-10]. Проте автор проводить паралелі з крихітними унікальними ніжними сніжинками, які «стають інакші і що вони можуть зробити, коли вони тримаються разом...!» [19; 9-10], закликаючи і українське суспільство, і світових лідерів до гуртування і глибшого розуміння загроз, які несе в собі агресор (СРСР чи сьогодні росія), сили якого розтягнені по всьому світі. Як гучно лунають ці заклики сьогодні в часі війни, в часі кривавого протистояння двох цивілізацій і боротьби українського народу за своє остаточне визволення!

Одна з останніх статей Л. Рихтицького «Нам треба боротись» [20; 1; 4], яка надійшла до редакції часопису «Шлях перемоги» напередодні його відходу в засвіти подає приклад проголошення Акту відновлення української державності 30 червня 1941 р. у Львові й сприймається неначе заповіт для нових поколінь українців, які, як слушно зауважував автор, схильні до неповного усвідомлення як перемог, так й історичних помилок в минулому, до угодовства, поступництва, примирення з ворогом. Автор проголошує заклик до боротьби за ідею, свободу і незалежність, які можна вибороти лише згуртовано і з твердою вірою у нашу велику справу.

Коли ж проявилися музичні вподобання і талант Л. Рихтицького? Звичайно у дитячому віці, а згодом під час навчання у Дрогобицькій гімназії. Про це також довідуємося з праці Л. Турканика, який зазначав, що його тіточний брат Любомир Рихтицький «був надзвичайно здібний хлопець; грав чудові марші на мандоліні, вмів рисувати гарні узорі для вишивання, ... писав вірші» [27; 7]. Він чудово грав на популярному того часу інструменті – мандоліні, а виконувати любив військові марші як українські, так і зарубіжних композиторів. Мандоліна (італ. mandolino) – струнно-щипковий інструмент, поява якого сягає часів відважних лицарів і, насамперед, пов'язується з італійською музичною культурою. Звук мандоліни насичений, теплий, ніжний і м'який, а гра переважно відбувається за допомогою медіатора. Інструмент став популярним не лише в Італії, але і в Австралії, Латинській Америці, більшості європейських країн, Ізраїлі, Японії та США. Розквіт популярності в Європі припав на початок ХХ ст., коли організовувалися ансамблі й оркестри мандоліністів та їхні гастролі, що відбувалися також і на території України. Подібні

колективи створювалися й на теренах нашої країни, особливо у її західних регіонах, де мандоліна широко побутувала у шкільному та гімназійному середовищі й стала улюбленим інструментом молоді.

За спогадами дітей (Тамари Сливинської, Нестора Рихтицького і Ксені Рихтицької-Горобченко) батько здійснював записи різноманітних музичних творів на магнітних стрічках і залишив їх чимало, як також рекордував власний спів та гру на мандоліні. В еміграції митець працював на мандоліні стилю Кау, виготовленій у США, яка зберігається у родинному архіві Рихтицьких.

Л. Рихтицький вправно танцював, а навчився цього мистецтва, коли вперше зацікавив свою дружину й не вміючи танцювати, записався на лекції, щоб здобути її увагу. Згодом пара вирізнялася своїми майстерними танцями на різноманітних вечорах і прийняттях. Також за спогадами Ориси Коссака Л. Рихтицький любив співати народних пісень і маршів з її батьком Ярославом Коссаком (кузен Л. Рихтицького) під час родинних зустрічей і з нагоди різноманітних святкувань.

Будучи шанувальником музичного мистецтва, Л. Рихтицький зібрав велику колекцію платівок, серед яких записи класичних маршів у виконанні американських, німецьких, французьких, японських, польських та українських гуртів і оркестрів. Серед них чимало записів американського композитора Джона Філіпа Суза (1854-1932 рр.), відомого автора військових маршів (понад 130), оперет, увертюр, сюїт і фантазій. Військові урочисті марші були одним з улюблених жанрів Л. Рихтицького, якого полонила бойова магія цих композицій.

Попри те, митець любив слухати різножанрову і різностилеву музику – класичну, опери, оперети, танцювальну музику. Серед платівок значна добірка творів композиторів-класиків – Гайдна, Моцарта і Бетговена, чимало записів української музики – опери, твори для бандури, народні й патріотичні пісні.

Неодноразово музичні вподобання письменника і публіциста ставали змістовим доповненням його літературних праць, як от у нарисі «Закурилась доріженька...» [18; 39], опублікованому в 1963 р. У його назві та завершальних думках автор використовує дещо перефразовані рядки відомої козацької пісні: «Гей, гук, мати, гук, / Де козаки йдуть, / І веселая та доріженька / Куди вони йдуть» [3; 71]. Л. Рихтицький цікаво і реально описав події, що відбувалися в Дрогобичі в часі Другої світової війни, а саме у 1939-1943 рр., розкривши історію початку свого військового шляху і бажання стати на захист рідної землі, обравши долю дивізійника. Як образно і красномовно описує письменник миті прощання молодих вояків із близькими і рідним краєм, вирушаючи в незвідане героїчне майбуття. Всі ці спогади закреслені на музичному супроводі подій, які відбувалися у 1943 р. у рідному місті. Автор згадує велелюдний парад-проводи української молоді на звитязну боротьбу за незалежну державу, коли на повну силу зазвучав марш «Задзвенімо разом браття» (слова і музика С. Воробкевича), двічі виконаний славним Дрогобицьким Бояном «на відкритому повітрі, на Дрогобицькому Ринку, при тисячних масах народу» [18; 39].

Кілька днів потому на залізничній станції дивізійників проводжало все місто. Л. Рихтицький описав ці миті, передаючи власні емоції, переживання, віру в свої переконання і правильність своїх дій: «Ми звисали з вагонів, як спілі грона, готові на експорт. Ми співали «Не пора», ми співали «Ще не вмерла», ми співали все, що тільки знали. Ми були п'яні першою, дійсно рішальною, хвилиною нашого життя. Але наші матері були тверезі. Вони всі плакали. Вони знали краще, як ми, куди ми їхали і на що. Вони бачили очима душі вже тепер це все, що ми пізніше пережили. Але звук оркестри, ліс прапорів, завітчаний дівчатами перон змішали всі поодинокі відчуття .у перші звуки нової для нас симфонії і наші серця керувались вже до посмаку зброї. Ми почали усвідомляти, що оце ми справді залишаємо дома, залишаємо своїх рідних і відходимо в щось цілком незнане, в майбутність, що її ще ніхто і ніколи не розгадав наперед. Наш поїзд рушив і по сьогоднішній день залишилися позаду наші заплакані матері, наші квіти-дівчата, наше місто і всі його радощі та журби. На дорожньому переїзді розігнаний поїзд зняв туман куряви за собою і ковтаючи мої власні сльози прощання з рідними сторонами, пригадав я стару українську вояцьку пісню: «...Закурилась тая доріженька / Куди вони йдуть...!» [18; 40].

Згодом, у 1951 році, в газеті «Вісті» Братства колишніх Вояків 1 Української Дивізії Української Національної Армії з'явилася ще одна стаття Л. Рихтицького з назвою, запозиченою з відомої стрілецької пісні авторства Р. Купчинського «Як з Бережан до Кадри». Автор, проводячи паралелі з січовими стрільцями, які під час Першої світової війни добиралися до Кадри (збірного пункту) у статті змальовує шлях дивізійників-побратимів через Брно до Гайделягра на свій перший вишкіл. Описуючи свої відчуття, побут і політично-воєнну ситуацію, автор чимало пише і про те, як у цих умовах вони – патріотична молодь, вояки – любили і вміли співати, підіймати свій бойовий дух і заявляли про себе і Україну в світі: «Йдучи у місто, ми вже співали, розуміється, українських пісень. Нас було у колоні біля чотирьохсот і стільки ж виявилось пісень, так, що досить довго тривало, заки ми погодилися на одну із них. Але коли погодилися, тоді гукнули здорово, аж чехи на вулицях задубіли. Просто ставали і дивилися на нас, а ми співали. Ах, як ми співали! На повні груди, наче хотіли за цей короткий марш втовкмачити чехам, що ось, ми українці, зголосилися до участі у другій світовій війні» [17; 3].

Неодноразово Л. Рихтицький виступав зі святочними доповідями у програмах святкувань пам'ятних подій і дат, як от 9 квітня 1983 року в концерті з нагоди 40-річчя Української Дивізії, організованому чоловічим хором «Сурма» та Станицею Братства 1 УД УНА в Чикаго. Вечір відбувся у переповненій залі школи Шопена за участю майже 1200 присутніх. Під криптонімом ЛР 3 травня 1983 року в часописі «Свобода» з'явився відгук Л. Рихтицького на цю урочисту подію під назвою «40-річчя Української Дивізії. Хор «Бурлака» в Чикаго», з якого довідуємося про чудовий виступ хору «Бурлака» з Торонто під керівництвом диригента Олега Хміля з фортепіанним супроводом Михайла Бубни. Незвичайно вдалий вечір залишив незабутнє враження серед української чикагської громади своєю добірною програмою та її мистецьким виконанням.

Примітно, що чимало видань Підпільної Пошти України (ППУ), засновником якої і творцем багатьох екземплярів був Любомир Рихтицький, присвячені українській музичній культурі та її яскравим представникам. У статті Олександра Малицького знаходимо повний огляд видань марок і пропам'ятних блоків закордонного поштового відділу Підпільної Пошти України, в якій стверджується, що окремі випуски ППУ «належать до найкращих видань української недержавної філателії (ерінофілії) взагалі» [11; 16].

Чільним постатям української музики присвячені марки і блоки Микола Лисенко (1962 і 1972 рр.), Микола Леонтович (1971 р.) до ювілеїв композиторів, а також широко представлені у виданнях ППУ теми і гасла, які пропагували відданість рідній Україні й покликані популяризувати українську культуру й музичну зокрема: «Плекайте українську музику!», «За волю і культуру України!», «Тиждень української культури», «Державний гімн», «Плекайте українську культуру!», «Плекайте українські традиції!» тощо.

Музичний талант митця проявлявся і в написанні пісень до власних текстів, до того ж містка літературна й публіцистична праця в умовах еміграції підкріплювалася ще й роботою художника, кресляра, видавця в друкарні, а також викладанням у Школі Українознавства. Всі композиції, люб'язно надані авторці статті дітьми Л. Рихтицького, подані в рукописному записі мелодичної лінії з підкладанням поетичного тексту (машинопис) та позначенням характеру, темпу, розміру, динаміки, фразових і штрихових особливостей вокальної лінії. В архіві митця збереглося 18 музичних композицій.

Музичні твори Л. Рихтицького віддзеркалюють бадьорість і силу духу, безстрашність, готовність до боротьби за незалежність України. Ці думки зливаються доцільно з його патріотичною музикою, яка своїми палкими словами та музичним ритмом закликає весь український народ до великої боротьби за вільну Україну. Маршова музика, написана Л. Рихтицьким, впливає як рушійна сила до подальшої дії, підбадьорює слухачів та подає запал до боротьби.

Такі головні думки проступають як в його романах, так і в музичних творах. Сучасні українські композитори М. Ластовецький, Р. Никифорів та Д. Василик, захопившись мелодичною красою творів, їхньою патріотичною наснаженістю, створили чудові аранжування для хорів, вокальних ансамблів та вокалістів-солістів. Це композиції: «Прометеїв Вогонь» (Д. Василик), «Кримський Марш», «Карпатські вірли», «Знам'я Свободи» (М. Ластовецький), «Святослав», «Чумаки», «Прапор свободи» (Р. Никифорів), «Прощання», «Марш Молодих» (О. Німилевич).

Тож три пісенні композиції Л. Рихтицького зазнали майстерного аранжування М. Ластовецького – сучасного українського композитора, який яскраво розкрився у багатогранній палітрі музичної творчості як автор творів для симфонічного та камерного оркестрів, численних камерно-інструментальних, хорових композицій, солоспівів, вокальних ансамблів, музики до драматичних вистав.

Як педагог, він продовжує себе в талановитих учнях, а кероване ним упродовж багатьох років (1984-2015 рр.) Дрогобицьке музичне училище ім. В. Барвінського (сьогодні музичний коледж) є одним із кращих мистецьких навчальних закладів України.

У всіх ділянках – як композитор, диригент, педагог, науковець, громадський діяч – М. Ластовецький сягає справжніх вершин. Активна композиторська діяльність Заслуженого діяча мистецтв України – це пошук тем, ідей, образів, нових засобів музичної мови та композиційних рішень. Його музика сучасна в найкращому розумінні слова. Вона не залишає байдужими ні професіоналів, ні найширші кола шанувальників.

Народився Микола Ластовецький 14 серпня 1947 р. у м. Дунаївці Хмельницької обл. у родині медиків. Рідний край щедро обдарував майбутнього композитора, адже атмосфера подільської землі сприяла активному виявленню його творчих здібностей. Музикою займався з дитинства, проте, як нерідко буває, композитор не одразу обрав професію музиканта. Після закінчення школи з золотою медаллю М. Ластовецький навчався у Хмельницькому технологічному та Львівському політехнічному інститутах. Та, очевидно, музика вабила його так владно, що він покинув навчання. Велика любов до мистецтва, чудовий слух та пам'ять, тонка музикальність визначили його майбутню долю і професійний шлях [2; 48]. У 1967 р. за порадою і рекомендацією композитора Л. Ревуцького та скеруванням Міністерства культури

України вступив до Хмельницького музичного училища на теоретичне відділення, де прагнув не лише до теоретичного засвоєння музичної науки, але й намагався досягнути складний процес композиторської творчості. Через три роки навчання і завершення училища з відзнакою молодий талановитий педагог розпочав працю у нововідкритій Дунаєвецькій середній школі. Все ж музичне мистецтво вабило, творчий запал і натхнення спонукали до вдосконалення майстерності і 1971 р. М. Ластовецький вступив до Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. Навчання у класі Р. Сімовича – вихованця Празької консерваторії, одного з кращих фахівців з інструментування та гармонії, відомого музикознавця, педагога, автора низки величних музичних творів – поглиблювало розуміння суті мистецтва й композиції, ствердило майстерність і художню зрілість молодого композитора. Як згадує сам М. Ластовецький: «Це був митець високого авторитету, який визначив мою долю» [15]. Р. Сімович зумів відчувати у допитливому, захопленому музикою, працьовитому і наполегливому учневі неабиякі здібності та вміло сприяв усебічному розкриттю його обдарування. М. Ластовецькому поталанило мати таких незабутніх учителів, як С. Людкевич, А. Кос-Анатольський, О. Теплицький, В. Флис, Я. Якуб'як, Е. Кобулей.

У роки навчання в консерваторії М. Ластовецький не стояв осторонь бурхливого, багатого мистецькими подіями музичного життя Львова. Вільний час, якого було обмаль, витрачав на відвідування картинних галерей, музеїв, оперних спектаклів, симфонічних концертів, намагаючись «вбирати» найрізноманітніші художні враження, систематично слухати шедеври світової та української класики, сучасну музику – все це стало для молодого музиканта школою професіоналізму, вдосконалення, надбання нових знань високої музичної культури.

Після закінчення композиторського факультету М. Ластовецький вже майже п'ятдесят років (від 1976 р.) працює викладачем музично-теоретичних дисциплін Дрогобицького музичного училища ім. В. Барвінського (нині – музичного коледжу). Від 1984 до 2015, понад 30 років, успішно обіймав посаду директора цього навчального закладу, водночас працюючи викладачем, а від 2000 до 2020 р. – доцентом Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка.

За вагомий внесок у розвиток національної культурної спадщини, високий професіоналізм 14 вересня 1996 року М. Ластовецькому указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України», а за особливі успіхи в роботі та творчі звершення композитор неодноразово нагороджений почесними грамотами Міністерства культури і мистецтв України «За досягнення у розвитку культури і мистецтв» (2002 р.), медаллю «Незалежність України» в номінаціях IX Міжнародного академічного рейтингу «Золота фортуна» (2003 р.) [13]. М. Ластовецький член музично-фольклористичної секції НТШ, член Спілки театральних діячів України, лауреат премій ім. С. Гулака-Артемовського, ім. С. Людкевича, ім. Ю. Дрогобича, В. Косенка, які свідчать про вагомність мистецького доробку та визнання заслуг митця перед українською музичною культурою і освітою.

М. Ластовецькому належить активна участь в увічненні пам'яті українського композитора В. Барвінського. Його вагома праця з клопотання про присвоєння його імені Дрогобицькому музичному училищу увінчалася успіхом у рік 50-річчя навчального закладу (1995 р.). Він – один з ініціаторів та засновників, Голова Науково-культурологічного товариства ім. В. Барвінського (1998 р.), яке веде активну роботу у справі вивчення, дослідження й популяризації творчості композитора [8; 57].

Окрему сторінку професійної діяльності М. Ластовецького становить керівництво камерним оркестром «Кредо» (1996-2000 рр.), де він удосконалював себе як диригент та композитор. Цей колектив став творчою лабораторією митця, адже в його репертуарі були авторські роботи композитора («Гаївки», «Сюїта в старовинному стилі» та ін.).

У 1997 р. у Дрогобичі з ініціативи музикознавця та педагога В. Грабовського створений осередок Львівської спілки композиторів України, що стало важливою подією в культурному житті міста. А вже в 2005 р. створено Дрогобицьку організацію НСКУ [14; 31]. Роль М. Ластовецького у діяльності Спілки важко переоцінити. Його композиції часто звучать у концертах престижних музичних фестивалів «KyivMusicFest», «Прем'єри сезону», «Золотоверхий Київ»; у програмах регіональних музичних форумів та авторських концертів у Дрогобичі, Львівській обласній філармонії ім. С. Людкевича, зі сцен Києва, Львова, Борислава, Стрия, Самбора, Трускавця, репрезентують здобутки української національної музики в країнах світу – Румунії, Польщі, Англії, Австрії, Канаді тощо. Від 2005 р. М. Ластовецького обрано членом правління НСК України.

Серед важливих сторінок життєпису М. Ластовецького – музикознавчий доробок, адже він автор ґрунтовних статей, розвідок, нарисів про життя і творчість видатних українських композиторів, діячів культури. Його наукові і публіцистично-критичні праці торкаються багатьох проблем мистецького життя України минулого та сьогодення. Вони цікаві за змістом, позначені яскравою образністю мови, різняться оригінальністю і глибиною думки. Високий професіоналізм, музикознавча інтуїція, вміння охоплювати,

аналізувати, узагальнювати різні явища музичного життя в історичній перспективі – це ті професійні складові, які визначають його музикознавчу діяльність.

Музиколог по-новому, з цікавими акцентами розглядає окремі сторінки творчості М. Лисенка, М. Колесси, С. Людкевича, В. Барвінського [9; 86-89], які залишалися поза увагою вчених, зокрема, розкриває деякі питання творчого становлення М. Колесси та окремі різночитання біографії С. Людкевича, репрезентує призабуті сторінки про празьких учителів М. Колесси, Р. Сімовича, С. Туркевич-Лісовської-Лукаїнович – В. Новака та О. Шіна, висвітлює життєпис Галини Грабець – бранки ГУЛАГу і учениці В. Барвінського та дрогобицького митця Ю. Корчинського, розкриває жанрово-тематичні особливості творчості Б. Фільц, архітектоніку варіаційних форм класичної і романтичної епох, ділиться своїми міркуваннями, поглядами на творчість українських композиторів, розкриваючи їх значимість у контексті розвитку українського музичного мистецтва.

М. Ластовецький у своїх працях розглядає проблеми методики викладання музично-теоретичних дисциплін, музичної критики які широко застосовуються у навчальному процесі музичного виховання: «Про деякі особливості викладання предмету інструментознавства та інструментування в музичному училищі», «Заняття з основ композиції як дійовий засіб розвитку творчого потенціалу студента» тощо.

Композиторський доробок М. Ластовецького, насамперед, повниться важливими для українського народу і мистецтва темами, образами, жанрами та формами, зберігаючи традиції, опираючись на надбання львівської композиторської школи. Творчості М. Ластовецького притаманне дотримання канонів української класики, основної її стильової риси – опори на українську народну пісню та інструментальний фольклор, з відтворенням характерної метроритміки, інтонаційного зерна субетнічних виявів (Бойківщина, Поділля тощо). «Саме в народній пісні вбачає композитор єдине й справжнє джерело своєї композиторської творчості. Трактуючи фольклорного матеріалу наділене й рисами експерименталізму. Є в ній елементи експресії, драматизму, монологізму, що досягається музично-полістилістичними засобами, майстерним застосуванням здобутків гармонії та поліфонії. Його музика – це втілення найбагатших образно-емоційних полів: це радість і страждання, історико-епічні, героїчні та ліричні почуття, це жарт, гумор, чисто побутові, пісенно-танцювальні мотиви і суворі наспіви церковного походження» [24]. Не оминув М. Ластовецький у своїй творчості й релігійної тематики. Його кантата «Псалми Давида» створена з нагоди 2000-ліття від Різдва Христового. Є у доробку композитора і «Біблійна поема» для фортепіано

Уже сам перелік творів свідчить про невичерпну багатогранність духовного світу композитора. Особливий інтерес виявляє митець до театральної музики. Напевно це результат безпосередньої участі самого композитора у творчому житті музично-драматичного театру ім. Ю. Дрогобича. М. Ластовецький створив музику до 30 театральних вистав різних жанрів (п'єси, водевілі, мюзикли, музичні драми, комедії та казки) за творами Р. Іванчука, В. Канівця, І. Карпенка-Карого, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського, М. Стельмаха, М. Коцюбинського, І. Франка, У. Шекспіра та ін., прем'єри яких з успіхом відбуваються у Хмельницькому, Івано-Франківському, Тернопільському та інших музично-драматичних театрах [25].

У творчому доробку М. Ластовецького композиції для симфонічного оркестру посідають чільне місце, адже митець значну увагу і зацікавлення надає можливостям розвитку великих форм (симфонії, симфонічної поеми, кантати). З цього огляду жанрова палітра митця повниться симфонічними творами: «Sinfonia rustica», «Пам'яті героїв Крут» (симфоніета), «Галичина» (поема), «Лірична поема», «Бойківська» (увертюра), «Пісня про Кармелюка» (симфонічний прелюд), «Елегія пам'яті В. Барвінського», а також вокально-симфонічними композиціями – кантатами: «Повернення Дрогобича» на вірші Р. Пастуха, Ф. Малицького та М. Ластовецького, написання і перше виконання якої відбулося з нагоди відкриття пам'ятника славному дрогобичанину Юрію Котермаку, «Псалми Давида» на канонічні біблійні тексти, «Заспів» на слова В. Чумака, «Пісня про Черновола» на слова М. Шалати, створеної до події надання Дрогобицькій центральній міській бібліотеці імені видатного політика [24]. Примітно, що більшість із них створена на вірші дрогобицьких митців із присвятою 2000-літтю християнства та дедикацією відомим постатям української історії (Ю. Дрогобичу (Котермаку) і В. Черноволу) [2; 50]. Ці монументальні полотна стали вагомим внеском до скарбниці сучасної української музичної культури. У творчому ужитку митця є і твори для струнного оркестру – Adagio, Сюїта, Гаївки, Квартет для 4-х тромбонів, соната «Романтична» для скрипки та фортепіано і сюїта «Дрогобицькі сурми» для 4-х труб, що стала візитівкою міста і звучить із вежі Ратуші у святковий час й на День міста, що припадає на релігійне свято Різдва Пресвятої Богородиці.

Отже, багатий композиторський доробок М. Ластовецького знаходить своє втілення у численних збірках, а музичні твори, все частіше виходять друком, стаючи більш доступними, («Повернення Дрогобича. Кантата для солістів, хору та симфонічного оркестру», «Пісня про Черновола. Кантата для солістів, жіночого хору та капели бандуристів», «Чоловічі хори без супроводу на слова Віктора Романюка», «Чотири мішані хори на слова Петра Перебийноса»), «Мелодії смутку і надій (цикл п'єс для жіночого хору без супроводу)» (2016 р.), «Не забудь юних днів. Хори на вірші Івана Франка» (2017 р.),

«Contra spem spero! (жіночі хори)» (2018 р.), «Українські народні пісні для хору (із записів Івана Франка)» (2018 р.), «Жнивварські пісні» (2019 р.), «Бог. Україна: Слава Україні! – Героям слава! Народ» (2024 р.) й поповнюють високохудожніми зразками педагогічний та концертний репертуар.

Чимало у доробку М. Ластовецького і вокальних композицій до віршів Лесі Українки, П. Тичини, В. Самійленка, П. Грабовського, О. Олеся, В. Симоненка, Я. Купали й інші.

Фортепіанна музика посідає провідне місце у багатобарвній жанровій палітрі М. Ластовецького. Для фортепіано створено чимало композицій: сонати, прелюдії, варіації, поеми, рондо, скерцо, цикли мініатюр. Написані вони як з орієнтацією на образний і духовний світ дитини, на її подальший професійний піаністичний розвиток, так і для зрілих виконавців.

Упродовж останнього десятиліття М. Ластовецький опублікував п'ять збірників (зошитів, як називає їх композитор) фортепіанних творів під загальною назвою «Фортепіанні п'єси для дітей та юнацтва». До першого зошита (2008 р.) ввійшли цикли «Веснянки», «Бойківські образки», «Бойківське весілля», «П'ять прелюдій і постлюдія», «Два скерцо», спрямовані на знайомство з фольклорними пластами – календарно-обрядовими та бойківськими народними зразками і допомагають розвивати багатогранні сторони інтелектуальних та виконавських проявів учнів [12; 27]. У другому збірнику (2015 р.) міститься сім циклів мініатюр – альбом «Дитячий калейдоскоп» із десяти різнохарактерних п'єс розміщених у порядку зростання виконавських труднощів, три Маленькі старовинні вальси (№ 1-3), дві «регтайм стилізації», міні-цикли по дві п'єси – орієнталії, рондо, скерцо, поеми. Третій зошит (2016 р.) наповнений великою кількістю цікавих мініатюр, також скомпонованих у фортепіанні цикли як от: Два маленькі бойківські танці, Музичні обрії (30 п'єс), Маленька «сонечкова» сюїта, Про короля Данила..., три Маленькі старовинні вальси (№ 4-6), два романтичні експромти, концертна фантазія «Поклоніння Дажбогу – Сонцю», а завершується збірка публікацією фортепіанної Сонати d-moll.

У 2018 р. вийшов друком четвертий збірник фортепіанних творів М. Ластовецького, до якого ввійшли два особливо цікаві цикли: «Легкі фортепіанні «переспіви» галицьких ягілок» (37 п'єс) і «Раціональні ескізи» – 12 композицій, написаних у додекафонній техніці з присвятою першовиконавиці циклу піаністці Яні Гордельяновій та окремі твори «Веселий галоп» і «Строгі» варіації.

П'ятий зошит вийшов друком у 2019 р. й містить п'ять циклів, серед яких «Десять мелодій легеньких для віртуозів маленьких», «П'ятдесят поліфонічних п'єс-канонів на теми українських народних пісень» дві Ліричні рок-балади і два Vasso-ostinato, а також 15 маленьких старовинних танців.

За своєю мистецькою значущістю фортепіанні твори М. Ластовецького продовжують посідати вагоме місце в українській музиці. Вони приваблюють виразністю музичної мови, нерідко заснованої на українських народнопісенних інтонаціях, а також зворотах, притаманних бойківському, гуцульському, подільському фольклору, розробкою ритмічних і ладових ознак народних танців, зв'язком з живописом, кіномистецтвом та театром. У своїй творчості, зокрема фортепіанній, композитор прагне висвітлити теми, пов'язані з долею та історією українського народу, сьогоденням, з любов'ю відтворює народний побут, захоплююче змальовує красу рідного краю. Музична мова фортепіанних композицій М. Ластовецького характеризується мелодичністю пластів, філігранною поліфонізацією фактури, колоритною гармонією. Вони вимагають і блискучого розвитку пальцевої техніки, специфічних прийомів виконання мелізмів, комбінацій подвійних нот. Значне місце займає й октавно-акордова музична тканина у творах бравурного характеру. Варто зауважити, що об'єднані в цикли фортепіанні п'єси є довершеними композиціями і можуть виконуватись як самостійні твори. М. Ластовецький у фортепіанній творчості зумів проявити риси індивідуального стилю, що ґрунтується на своєрідному трактуванні традиційних форм із переосмисленням і залученням фольклорних інтонацій, оригінальної ритміки, ладотональних знахідок, на сучасному й особистісному трактуванні класичних, романтичних принципів і застосуванні додекафонної техніки. «Творчість М. Ластовецького є важливим здобутком української музичної культури, вона сформувалася в контексті національно-європейських традицій та культурно-мистецьких процесів кінця ХХ – початку ХХІ ст.» [1; 58].

Композитор у своїй творчості спирається на український пісенний мелос, на його інтонаційні нюанси, ладове забарвлення та метроритміку і разом з тим втілює індивідуальні авторські риси, закодовані у зміні барвотонів, звукових ефектів, колориті, експресії та емоційності його музики. У доробку композитора чимало обробок українських народних пісень для різних типів хорових колективів, у яких композитор застосовує «методи, які ґрунтуються на глибинному проникненні в суть фольклорного первня, з якого, як із зернини колосок, народжується твір» [7; 12].

Подібні методи композитор застосовував і в аранжуванні пісенних творів Л. Рихтицького (Степана Любомирського), адже це не звичайна гармонізація чи аранжування мелодичної лінії, написаної письменником, а оригінальні, майстерні, органічні, глибокі і змістовні твори з багатою гармонічною

мовою, чуттям хору і його виразових можливостей, як і багатства викладу фортепіанної партії, збагачення її оркестровим колоритом.

Музична творчість Л. Рихтицького захопила композитора М. Ластовецького глибиною думки поетичного тексту, щирістю почуттів мелодичної лінії, патріотизмом, національною спрямованістю. Серед аранжованих М. Ластовецьким пісенних композицій Л. Рихтицького – твір, присвячений чорноморській і кримській тематиці, яка неодноразово з'являлася у літературній, філателістичній, публіцистичній та музичній творчості Л. Рихтицького. Насамперед варто звернути увагу на низку видань Підпільної Пошти України, присвячену підняттю українського державного прапора на Чорноморському флоті 29 квітня 1918 р. На згадку цієї величної події ППУ випустила пам'ятні серії марок і два поштові блоки в 1951, 1953, 1958 роках.

Як зазначає дослідниця Т. Денисова «1951 р. в Німеччині з'явився перший блок на відзначення 33-річчя підняття українського державного прапора на кораблях Чорноморського флоту. Автором проекту був Любомир Рихтицький (1921-1983) – натхненник, ініціатор і організатор усіх видань, керівник поштового відділу ППУ» [5; 97].

У 1979 р. у журналі «Українське козацтво» з'явилася стаття Л. Рихтицького «Чорне море, українське море!», в якій автор виводить історію українського мореплавства з легендарних часів Аскольда і Дира, княжої, королівської козацької доби до відродження української державності в 1918 році й піднесенні українських національних прапорів на Чорноморському флоті 29 квітня 1918 р. Автор подає різносторонню інформацію про Чорне море, про його оспівування у думах і піснях, літературних і поетичних творах, розкриває значення моря і власного флоту в безпекових, економічних питаннях, плеканні військово-морських традицій народу й вихованні молоді. Л. Рихтицький зазначає: «Закон про українізацію Чорноморської Фльоти, ухвалений Центральною Радою 14 січня 1918 і проголошений 13 березня цього ж року виконано святочно 29 квітня, коли то на 66 великих кораблях та підводних човнах замайоріли прапори України. Чорному Морю присвятив свою велику поему «Гамалія» Т. Шевченко, Чорне Море оспівували українські поети й письменники, з яких вибився О. Влизько, розстріляний большевиками за український патріотизм 15 грудня 1934 р. Українська Повстанська Армія й Карпатські Січовики оспівували це багате на історичні події море, і на сьогодні Чорне Море – це наче продовження української території, натуральне поле розвитку української економії, культури і політики, нерозривно зв'язане із свідомістю нашого народу, нерозривно вплетене в наш національний побут і його культурні прояви» [21; 132] У сьогоднішній ситуації, коли бойовими діями московія намагається відірвати Україну від Чорного моря, думки і праці Л. Рихтицького звучать особливо значимо.

«Кримський марш», написаний в липні 1976 р., зі словами і музикою С. Любомирського саме й присвячений подіям 1918 р.

В аранжуванні мелодичної лінії Л. Рихтицького, композитор М. Ластовецький, зберігаючи пісенно-маршову основу першоджерела, шляхом поступового насичення хорової фактури і емоційного забарвлення досягає величі у звучанні поетичного і музичного тексту: «На щоглах воєнних важких кораблів / Пишаються наші прапори, / І вся Україна вітає щодня / Своє українське море». В аранжуванні М. Ластовецького приспів сприймається як урочистий гімн українському чорноморському флоту. Фортепіанна партія характерна застосуванням акордово-октавної фактури, що мелодично і гармонічно підтримує хорову канву. Композиція переливається з мінорних в мажорні барви (g-moll – B-dur). У закінченні твору, М. Ластовецький підсилює урочистість звучання раптовою зміною мінорної тональності в мажорну і завершує композицію на піднесенні.

Мелодична канва до твору «*Карпатські вірли*» написана Степаном Любомирським у серпні 1962 р., а в 2023 р. його аранжування для мішаного хору в супроводі фортепіано здійснив М. Ластовецький.

Вірли (орли) – птахи, які символізують силу і мужність. У фольклорних зразках образ орла символізує молодого, сильного, відважного парубка, козака: «Орел, а не козак!»; «А козак, як орел, Як побачив, так і вмер» тощо). Також орли (вірли) в українській літературі й поезії символізують волю, передусім свободу українського народу. У композиції Л. Рихтицького карпатські вірли знаменують сильних, мужніх воїв-повстанців, які ставали на нерівну боротьбу за незалежність з московським ворогом у середині ХХ ст. й сьогодні текст твору актуальний до подій, які відбуваються в Україні. Адже й тепер хоробрі воїни Збройних Сил України: «З-під хмар, що густо-чорно вкрили рідний край, / шляхом шулік спадають вниз на ворогів, / Вірли карпатські, борці за правду, волю, честь, / Борці за вільну, нову Україну, за рідну землю прабатьків!».

М. Ластовецький на основі мелодичних зворотів теми, творить шеститактовий маршовий, насичений і емоційний інструментальний вступ, який приводить до початкової теми, в основі якої лежать гамоподібні хроматизовані низхідні пасажі у жвавому темпі, що сприймаються як стрімкий

політ гордих вірлів з вершин карпатських гір для помсти за жертви своїх полеглих побратимів. Зберігаючи мелодичну лінію Л. Рихтицького, композитор цікаво відтворює цей зображальний епізод, передаючи тематичні низхідні пасажі в хоровій партії у терцієвому викладі з вищого регістру жіночих голосів у низькі регістри чоловічих хорових партій. У той час фортепіанний супровід, підтримуючи хоровий виклад, насичений октавно-акордовою фактурою з домінуванням ланцюжків ламаних октав, густих акордових каскадів, довершує образно-поетичну канву епізоду.

Наскрізність розвитку музичної тканини, притаманного для вокальної музики, дозволяє автору розгортати музичний матеріал таким чином, що він цілковито підпорядковується розвитку суті поетичного тексту.

Наступний епізод будується на запитальних інтонаціях, підтримуючи поетичний текст: «А хто вони? Ці лицарі...», а також емоційній поетично-музичній відповіді про героїзм цих героїв, ведучи розвиток до другого кульмінаційного сплеску. М. Ластовецький застосовує повтори окремих рядків для формотворчого усталення і позначення змістових акцентів.

У подальшому епізоді (*Meno mosso ed espressivo (Andante assai)*) панує оповідний характер змалювання краси карпатських гір, прокидання природи, що асоціюється із пробудженням народу до боротьби. Проведення тематичної лінії з елементами рецитації композитор доручає партії басів (баритонів) у той час їй вторить тенорова партія, і все це звучить на тлі кантиленного вокалізу-імпровізації без тексту в партіях жіночих голосів у секстово-терцієвому викладі. Імітація прийомів гри на бандурі у фортепіанному супроводі додає епічності цьому епізоду, який раптово переходить до наступного уривку – контрастного за змістом, що підсилюється відповідно перепадами динамічного плану і веде до наступної кульмінаційної вершини – «І гнів тих, що встали, безмежний, завзятий / Сягає по волю – до зір!». У фортепіанній партії цього фрагменту композитор використовує тремоло і тріольний акордовий виклад для підсилення наростання звучності й піднесеного переможного настрою.

У наступному епізоді М. Ластовецький вводить оригінальні повторювані перегуки чоловічих і жіночих голосів з висхідними закличними речитативними мотивами зі згадкою головних героїв твору – «Карпатські вірли!», які звучать на тлі музичного матеріалу фортепіанного вступу і на постійному прискоренні темпу. У черговому розділі композитор застосовує елементи репризності, адже звучить епізод, який і за змістом, і за музичним матеріалом схожий з початковим, а також фрагмент (три рядки) другого епізоду. Після його завершення наступає кода, яку М. Ластовецький виводить, як і попередню вставку на музичному матеріалі фортепіанного вступу, знову згадуючи героїчних воїнів – «карпатських вірлів». Завершується цей розгорнений твір патетично з насиченим, пишним кульмінаційним звучанням хору і фортепіанного супроводу з певними рисами симфонізму, які проглядаються в арковому поєднанні початкового та завершального епізоду твору, в якому яскраво виявляється інтонаційна спорідненість. Композитор майстерно розкриває особливості музично-поетичного першоджерела, його філософсько-патріотичний зміст.

Поетичні рядки твору «Знам'я свободи» з'явилися у червні 1971 р., а мелодичну лінію Степан Любомирський написав у грудні 1975 р.. Працюючи над цим музичним матеріалом М. Ластовецький здійснив вільне аранжування твору для мішаного хору та фортепіано.

В оригіналі композиції С. Любомирський подає мелодію інструментального вступу перед початком вокальної лінії. М. Ластовецький, працюючи над аранжуванням твору і вчитуючись у поезії Степана Любомирського, майстерно використав до цієї вступної теми еквіритмічні рядки з його вірша «Броди» (В 40-ліття Брідського бою) [10; 247-249] таким чином віддаючи шану автору слів та музики і всім борцям за волю і незалежність України.

Цей початковий епізод твору (*Largo*) звучить як скорботний реквієм за полеглими побратимами у битві під Бродами, які героїчно протистояли більшовицькій московській орді. Короткий дев'ятитактовий фортепіанний вступ звучить неначе подзвін і приводить до звучання теми вступу (за С. Любомирським), яку М. Ластовецький виклав у проведенні соло баса на тлі витриманих співзвуч. Мелодика побудована то на поступеновому, то на терцієвому русі, що творить настрій поминальної молитви (Мовчать поля під хмарним небом / Це поле битви, Брідське поле. / Де я тепер, самітний, стою, ось тут, / Прийшли полки зустріть огнем навали хижі... / Перемогли. І юним цвітом полягли / на Брідським полі, полі бою).

Подальший епізод (*Andante maestoso*) на словах «Побратими спокійно спить, / Про долю-волю тихо снить» побудований на почергових перегуках чоловічих голосів на тлі *ritornando* в партіях жіночих голосів. Цей величавий фрагмент на значній гучності продовжує ефект дзвонистості, тільки вже дзвонів не поминальних, а урочих («Софії дзвін приречений вам у поклін, / Вам вічне полум'я у славі / В окупленій Вашим життям Державі»). Фортепіанна фактура також переповнена передзвоном. Це розгорнена і доволі

конструктивно невизначена побудова, яка несе функцію вступу як компонент форми і не отримує відображення у її завершенні. На раптовій зміні динаміки *f – mp* завершується вступний розділ і настає початок викладу мелодичної і поетичної тканини твору «Знам'я свободи».

Загалом композиція написана у проміжній тричастинній формі (Вступ А-ВС-А1). Невелика 8-тактова експозиція (А) *Moderato assai ed espressivo* на словах-звертанні до побратима – «Чи чуєш, брате мій, цей гомін бою / Гру кулеметів, важкий гук гармат, / Чи бачиш, брате мій, вогнів заграву, / Вогнів повстанських із Карпат?» – розгортає основну тему твору, яка спочатку починається унісоном усіх партій на трьох ферматованих вісімках, на яких відбувається зміна гучності від *mp* до *f*. Тема проводиться спочатку в партіях чоловічих голосів (перші два рядки), а потім підхоплюється жіночими голосами й у секстово-терцієвому викладі на динаміці *f* передає картини запеклих боїв, що посилюється і акордово-октавною маршово-карбованою фортепіанною фактурою. Тут спостерігається виразний контраст зіставлення частин, до прикладу вступ, який значно за обсягом перевершує експозицію.

Середній розділ з ознаками двочастинності подається у контрастно-безрепризному прояві (темповий, тональний, образний). Перша частина (В) (*Animato con fuoco*) схвильована запальна 12-тактова побудова, кульмінаційна за своїм розвитком і насиченням хорової і фортепіанної фактури, з низкою відхилень у тональному плані. Цікаво тут звучать перегуки унісонних фраз у партіях чоловічих та жіночих голосів на словах, які характеризують «гордих лицарів війни» як «легенд відвічних, народу мрії, борців безсмертної надії». Звучання в унісон фокусує увагу виконавців і слухачів саме на цих словах і образі борців, які «...несуть з собою – / Свячене кров'ю знам'я свободи» і підсилює їхнє значення унісонною підтримкою супровідної інструментальної партії.

Контрастний 8-тактовий другий розділ (С) *Poco meno mosso (Andante assai)* своїм чарівним і лагідним настроєм вводить в розповідь-оспівування краси рідної землі, проте вже у 4 такті на крещенованій фразі в басовій партії («це свята пролита кров») відбувається наростання гучності, репетиційно-поступеневий мелодичний рух змінюється висхідними закличними терцієво-квартковими інтонаціями і приводить до кульмінаційної вершини на словах: «Вся Україна в вогні, вже ідуть повстанці, / Хто живий, будь до бою готов!». Замилування цим лірично-драматичним розділом приводить до його дворазового викладу.

Реприза (*Animato assai*) становить у цій композиції функцію забезпечення обрамлення і тематично-структурної симетрії форми, а також довершення образного розвитку. Репризний розділ (А1) утворює початкову тему і образ у незмінних його прикметах, проте, М. Ластовецький виявляє його нові риси у завершальному розділі композиції, який повторюється двічі з відмінним динамічним розвитком. При повторному проведенні теми гучність доводиться до *ff*. У репризній частині поліфонізується хорова фактура, відбувається поступове підвищення теситури. У фортепіанній партії акордово-октавна фактура звучить відривистим штрихом, з'являються короткі гамоподібні висхідні фігураційні звороти, які додають величчю звучання. У завершальних тактах твору композитор-аранжувальник вводить тріольний фактурний виклад у супровідній інструментальній партії на словах «Україна – Мати воскресла!» та повторенні слова «Воскреса!» для підсилення ефекту імітації дзвонів і творення величчю, віри в перемогу й триумфу життєдайності.

М. Ластовецький у вільному аранжуванні композиції «Знам'я свободи» Степана Любомирського проявив пильне ставлення до слова, до емоційного забарвлення і змісту поетичного тексту, що яскраво прослідковується в деталізованому розвитку тематичного матеріалу.

Висновки. До недавнього часу музичні твори Л. Рихтицького (С. Любомирського) залишалися в рукописах, а завдяки відомим композиторам ожили. Це додає важливий штрих до творчої спадщини Л. Рихтицького й доводить його щире патріотичне настроєння, любов до України, різнобічний талант, як також і музичний, широку обізнаність, розуміння і відтворення у творчості цілісної картини сучасної дійсності в її історичному, політичному і культурному прояві. Сподіваємось, що аранжування музичних пісенних композицій Л. Рихтицького (Степана Любомирського) для мішаного хору, здійснене М. Ластовецьким стане даниною пам'яті нашому славному землякові й мільйонам жертв, постраждалих у визвольних змаганнях українського народу у давній і новітній історії й послужить у вихованні молодих талановитих поколінь українців.

Перспективи подальших досліджень полягають у запровадженні в освітній процес, репертуар відомих українських хорових колективів творчості Л. Рихтицького і М. Ластовецького, з метою збереження історичної пам'яті, популяризації та подальшого вивчення багатогранної творчості митців, що сприятиме патріотичному вихованню, гармонійному та професійному становленню молодого покоління.

Список використаної літератури

1. Бермес І. Життєві доміанти Миколи Ластовецького. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту*. Рівне, 2009. Вип 15. С. 48-54.
2. Бермес І. Поезія І. Франка «Червона калино, чого в лузі гнешся?» в хорівій версії М. Ластовецького: особливості прочитання. *Наук. зап. Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2014. Ч. 3. С. 48–54.
3. Гей, гук, мати, гук (козацька пісня). *Січовий співаник* / Упоряд. К. Трильовський. Відень : Друк. «Адрія», 1921. 96 с.
4. Грабовський В. Письменник з Дрогобича. *Галицька зоря*. 1994. 16 квіт.
5. Денисова Т. Прапори українського чорноморського флоту у виданнях підпільної пошти України зі збірки національного музею у Львові ім. А. Шептицького. *«Талант, офіруваний Україні: Любомир Рихтицький у дослідженнях і публіцистиці* / Упоряд.: О. Німилевич, Р. Пастух. Дрогобич : Посвіт, 2021. С. 97.
6. ЛР [Любомир Рихтицький]. 40-річчя Української Дивізії. Хор «Бурлака» в Чикаго. *Свобода*. 1983. Ч. 82. 3 трав. С. 6.
7. Ластовецька-Соланська З. Передмова. *Ластовецький Микола. Живарські пісні. Зошит 2 (для жіночого хору без супроводу): навчально-методичний посібник* / Ред-упоряд. Л. Ластовецька. Дрогобич : Посвіт, 2019. 140 с.
8. Ластовецька-Соланська З. Творчість композитора Миколи Ластовецького в контексті музичного життя міста Дрогобича. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2022. № 4., С. 52-60. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269560>.
9. Ластовецький Микола Адамович. *Кафедра музикознавства та фортепіано: Бібліографічний довідник* / Упоряд. та автор вступної статті О. Яцків. Дрогобич, 2005. С. 86-89.
10. Любомирський Степан. Броди (В 40-ліття Брідського бою). *«Талант, офіруваний Україні: Любомир Рихтицький у дослідженнях і публіцистиці* / Упоряд.: О. Німилевич, Р. Пастух. Дрогобич : Посвіт, 2021. С. 247-249.
11. Малицький О. Огляд видань марок і пропам'ятних блоків закордонного поштового відділу Підпільної Пошти України. *Підпільна Пошта України* / ред. та вступ. слово З. Боровець. Торонто; Львів : Літопис УПА, 2009. С. 11-16.
12. Мойсеєнко Н. «Дитячі п'єси для фортепіано» М. Ластовецького (спроба аналізу). *З досвіду викладання музично-теоретичних предметів в музичному училищі*. Дрогобич, 2007. С. 18-30.
13. Мойсеєнко Н. Микола Ластовецький – переможець «Золотої фортуни». *Галицька зоря*. 2003. № 44 (1739). 10 черв.
14. Німилевич О. Історія становлення й розвою (Дрогобицькій організації Національної спілки композиторів України – 10 років). *Українська культура*. 2008. № 2 (977). Лют. С. 31.
15. Онищак А. Ця музика буде жити. *Галицька зоря*. 1999. № 60 (1348). 2 черв.
16. Пастух Р. «Все, що мав у життю, він віддав для одної ідеї...: [про Любомира Рихтицького]. *За вільну Україну*. 1996. 18 квіт. С. 2.
17. Рихтицький Л. «Як з Бережан до Кадри...». *Вісті*. 1951. Ч. 8 (10). С. 3.
18. Рихтицький Л. Закурилась доріженька... *Пропам'ятне видання у двадцятьріччя Стрілецької Дивізії «Галичина», Першої Української Дивізії Української Національної Армії* / Ред. Ю. Тис-Крохмалюк. Чикаго, 1963. С. 39.
19. Рихтицький Л. Думки під Різдво. *Українське козацтво*. 1980. Ч. 1-2 (60-61). Січ.-берез.. С. 9-10.
20. Рихтицький Л. Нам треба боротись. *Шлях перемоги*. 1983. 7 серп. С. 1; 4.
21. Рихтицький Л. Чорне море, українське море! *«Талант, офіруваний Україні: Любомир Рихтицький у дослідженнях і публіцистиці* / Упоряд.: О. Німилевич, Р. Пастух. Дрогобич : Посвіт, 2021. С. 132.
22. Рихтицький Л. (Степан Любомирський). Прометеїв вогонь: хорівій й вокальні твори в супроводі фортепіано. Навч. посіб. / Упор. О. Німилевич. Дрогобич : Посвіт, 2023. 62 с.
23. Ріміні 1945-1947. Перша Українська Дивізія Української Національної Армії у британському полоні в Італії. 36. П. / Упоряд. В. Ревуцький. Київ : Смолоскип, 2005. С. 167-168
24. Семків Н. Мить творчості – це і є життя. *Галицька зоря*. 1999. № 77 (1365). 15листоп.
25. Соловей Л., Дмитрієва О. Грані творчого таланту. *Галицька зоря*. 2007. № 134 (12594). 21 листоп.
26. «Талант, офіруваний Україні: Любомир Рихтицький у дослідженнях і публіцистиці / Упор.: О. Німилевич, Р. Пастух. Дрогобич : Посвіт, 2021. 272 с.
27. Турканик Л. Пройденими шляхами. Дрогобич : Вид. фірма «Відродження», 1996. 64 с.
28. Shkandrij M. The Ukrainian «Galicia» Division: From Familiar to Unexplored Avenues of Research. *Kyiv-Mohyla Humanities Journal*. 2019. № 6. P. 1-23.
29. Sydorenko N. Ukrainian PoW Press in Italy, 1945-47. *The Ukrainian Review* (London). 1995. Vol. 42 No. 2. P. 31.

Reference

1. Bermes I. Zhyttievi dominanty Mykoly Lastovetskoho. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku: Naukovi zapysky Rivnenskoho universytetu*. Rivne, 2009. Vyp 15. S. 48-54.

2. Bermes I. Poeziia I. Franka «Chervona kalyno, choho v luzi hneshsia?» v khorovii versii M. Lastovetskoho: osoblyvosti prochyttannia. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Serii: Mystetstvoznavstvo*. 2014. Ch. 3. S. 48–54.
3. Hei, huk, maty, huk (kozatska pisnia). *Sichovi spivanyk / Uporiadnyk Kyrylo Trylovskyyi*. Viden: Drukarnia «Adriia», 1921. 96 s.
4. Hrabovskyyi V. Pysmennyk z Drohobycha. *Halytska zoria*. 1994. 16 kvitnia.
5. Denysova T. Prapory ukrainskoho chornomorskoho flotu u vydanniakh pidpilnoi poshty Ukrainy zi zbirky natsionalnoho muzeiu u Lvovi im. A. Sheptytskoho. «*Talant, ofiruvanyi Ukraini: Liubomyr Rykhtytskyi u doslidzhenniakh i publitsystytsi / Upor.: O. Nimylovych, R. Pastukh*. Drohobych: Posvit, 2021. S. 97.
6. LR [Liubomyr Rykhtytskyi]. 40-richchia Ukrainkoi Dyvizii. Khor «Burlaka» v Chykhaho. *Svoboda*. 1983. Ch. 82. 3 travnia. S. 6.
7. Lastovetska-Solanska Z. Peredmova. *Lastovetskyi Mykola. Zhnyvarski pisni. Zoshyt 2 (dlia zhinochoho khoru bez suprovodu): navchalno-metodychnyi posibnyk / Red-upor. L. Lastovetska*. Drohobych: Posvit, 2019. 140 s.
8. Ластовецька-Соланська, З. (2022). Творчість композитора Миколи Ластовецького в контексті музичного життя міста Дрогобича. Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. 2022. № 4., С. 52-60. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269560>
9. Lastovetskyi Mykola Adamovych. *Kafedra muzykoznavstva ta fortepiano: Bibliografichniy dovidnyk / Upor. ta avtor vstupnoi statti O. Yatskiv*. Drohobych, 2005. S. 86-89.
10. Любомирський Степан. Броди (В 40-ліття Брідського бою). «Талант, офіруваний Україні: Любомир Рихтицький у дослідженнях і публіцистиці / Упор.: О. Німилевич, Р. Пастух. Дрогобич : Посвіт, 2021. С. 247-249.
11. Malyskyi O. Ohliad vydan marok i propamiatnykh blokv zakordonnoho poshtovoho viddilu Pidpilnoi Poshty Ukrainy. *Pidpilna Poshta Ukrainy [Tekst] / red. ta vstup. slovo Z. Borovets*. Toronto; Lviv : Litopys UPA, 2009. S. 11-16.
12. Moiseienko N. «Dytiachi piesy dlia fortepiano» M. Lastovetskoho (sproba analizu). *Z dosvidu vykladannia muzychno-teoretychnykh predmetiv v muzychnomu uchylshchi*. Drohobych, 2007. S. 18-30.
13. Moiseienko N. Mykola Lastovetskyi – peremozhets «Zolotoi fortuny». *Halytska zoria*. 2003. № 44 (1739). 10 chervnia.
14. Nimylovych O. Istoriia stanovlennia y rozvoiu (Drohobyttskii orhanizatsii Natsionalnoi spilky kompozytoriv Ukrainy – 10 rokiv). *Ukrainska kultura*. 2008. № 2 (977). Liutyi. S. 31.
15. Onyshchak A. Tsia muzyka bude zhyty. *Halytska zoria*. 1999. № 60 (1348). 2 chervnia.
16. Pastukh R. «Vse, shcho mav u zhyttiu, vin viddav dlia odnoi idei...: [pro Liubomyra Rykhtytskoho]. *Za vilnu Ukrainu*. 1996. 18 kvit. S. 2.
17. Рихтицький Л. «Як з Бережан до Кадри...». *Vicmi*. 1951. Ч. 8 (10). С. 3.
18. Rykhtytskyi L. Zakurylas dorizhenka... *Propamiatne vydannia u dvadtsiatrichchia Striletskoi Dyvizii «Halychyna», Pershoi Ukrainkoi Dyvizii Ukrainkoi Natsionalnoi Armii / Red. Yu. Tys-Krokhmaluk*. Chykhaho, 1963. S. 39.
19. Rykhtytskyi L. Dumky pid Rizdvo. *Ukrainske kozatstvo*. 1980. Ch. 1-2 (60-61). Sichen-berezen. S. 9-10.
20. Rykhtytskyi L. Nam treba borotys. *Shliakh peremohy*. 1983. 7 serpnia. S. 1; 4.
21. Rykhtytskyi L. Chorne more, ukrainske more! «*Talant, ofiruvanyi Ukraini: Liubomyr Rykhtytskyi u doslidzhenniakh i publitsystytsi / Upor.: O. Nimylovych, R. Pastukh*. Drohobych : Posvit, 2021. S. 132.
22. Rykhtytskyi L. (Stepan Liubomyrskyyi). Prometeiv vohon: khorovi y vokalni tvory v suprovodi fortepiano. *Navchalnyi posibnyk / Upor. O. Nimylovych*. Drohobych : Posvit, 2023. 62 s.
23. Rimini 1945-1947. Persha Ukrainka Dyviziia Ukrainkoi Natsionalnoi Armii u brytanskomu poloni v Italii. *Zbirnyk II. / Upor. Valerian Revutskyyi*. Kyiv: Smoloskyp, 2005. S. 167-168
24. Semkiv N. Myt tvorchosti – tse i ye zhyttia. *Halytska zoria*. 1999. № 77 (1365). 15 lystopada
25. Solovei L., Dmytriieva O. Hrani tvorchoho talantu. *Halytska zoria*. 2007. № 134 (12594). 21 lystopada.
26. «Talant, ofiruvanyi Ukraini: Liubomyr Rykhtytskyi u doslidzhenniakh i publitsystytsi / Upor.: O. Nimylovych, R. Pastukh. Drohobych: Posvit, 2021. 272 s.
27. Turkanyk L. Proidenymy shliakhamy. Drohobych: Vydavnycha firma «Vidrodzhennia», 1996. 64 s.
28. Shkandrij M. The Ukrainian «Galicia» Division: From Familiar to Unexplored Avenues of Research. *Kyiv-Mohyla Humanities Journal*. 2019. № 6. P. 1-23.
29. Sydorenko N. Ukrainian PoW Press in Italy, 1945-47. *The Ukrainian Review* (London). 1995. Vol. 42 No. 2. P. 31.

THE EMBODIMENT OF THE WORDS AND MELODIES OF LIUBOMYR RYKHTYTSKYI (STEPAN LIUBOMYRSKYI) IN THE MUSIC OF MYKOLA LASTOVETSKYI

Nimylovych Oleksandra – Associate Professor Department of Music
Theoretical Disciplines and Instrumental Training Faculty of Primary Education and
Arts Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Associate Professor

The aim of this paper is to reveal the work of two outstanding personalities – the Ukrainian writer, artist, editor, journalist, publisher, film scriptwriter, composer, film actor from the diaspora and prominent modern Ukrainian composer, musicologist and teacher Mykola Lastovetskyi, as well as the peculiarities of the embodiment of the words and melodies of L. Rykhtytskyi in music by M. Lastovetskyi.

Research methodology. Three compositions for a mixed choir, written by M. Lastovetsky in 2023 based on a poetic text and a melodic line created by L. Rykhtytsky, are considered. A musical and aesthetic analysis of the works was carried out.

Results. Until recently, musical works of Liubomyr Rykhtytskyi (Stepan Liubomyrskyi) of a patriotic direction («Crimean March», «Carpathian Virly», «Flag of Freedom») remained in manuscripts, but thanks to the arrangement of the outstanding composer, they came to life. This adds an important touch to the creative heritage of Liubomyr Rykhtytskyi and proves his sincere patriotic attitude, love for Ukraine, versatile talent, as well as musical talent, wide awareness, understanding and reproduction of a complete picture of modern reality in its historical, political and cultural manifestations.

Novelty. An attempt is made in this paper to analyze for the first time the musical compositions written in 2023 by a writer from the diaspora, little-known in Ukraine, arranged by a modern Ukrainian composer. The theme and the march-heroic spirit of the melodic line of works sound especially relevant today, in wartime.

The practical significance. Ukrainian educators, students, performers and leaders of choral groups may find the information presented in the article useful for introducing the works of L. Rykhtytskyi and M. Lastovetskyi into the educational process and into the repertoire of famous Ukrainian choral groups. Popularization and further study of the multifaceted creativity of artists will contribute to the preservation of historical memory, patriotic education, harmonious and professional formation of the young generation.

Key words: Liubomyr Rykhtytskyi (Stepan Liubomyrskyi), Mykola Lastovetskyi, writer, composer, synthesis of poetry and music, arrangements, choral works.

Надійшла до редакції 24.09.2024 р.

ЗМІСТ

<i>ВИТКАЛОВ С., ВИТКАЛОВ В. НАУКОВО-ОСВІТНІЙ КОНСОРЦІУМ ЯК ЗАСІБ КОНСОЛІДАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ (ЗМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ)</i>	3
<i>Розділ I. КОЛЕСНИК О., КАРАНДА М. ХУДОЖНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЙ: ІСТОРИЧНИЙ ФАКТ – РОМАН – ЕКРАНІЗАЦІЯ</i>	7
<i>Розділ II. САБАДАШ Ю., НІКОЛЬЧЕНКО Ю. ФОРМУВАННЯ ПОНЯТИНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ПИТАННЯ ТВОРЧОСТІ У СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРОЛОГІЇ</i>	19
<i>Розділ III. ПРИЧЕПІЙ Є. СЕМАНТИКА ТРИПЛЬСЬКОГО ОРНАМЕНТУ «СОВИНІЙ ЛИК»</i> ..	33
<i>Розділ IV. ГОНЧАРОВА О. ЖІНОЧЕ МИСТЕЦТВО СКУЛЬПТОРКИ ПРОПЕРЦІЇ ДЕ РОССІ ЯК ФЕНОМЕН РАННЬОМОДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ БОЛОНЬЇ</i> ..	48
<i>Розділ V. ПЕТРОВА І. ІНСТРУМЕНТАЛІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ У ВЛАДНОМУ ДИСКУРСІ КОЛОНІАЛІЗМУ (НА ПРИКЛАДІ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ)</i>	72
<i>Розділ VI. ПРОКОПЧУК І. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАСТИКИ ІВАНА КАВАЛЕРІДЗЕ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО МИСТЕЦТВА АВАНГАРДУ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ</i> ..	85
<i>Розділ VII. ПАУР І. ПОШТОВІ ЛИСТІВКИ ВИДАВНИЦТВА «РАССВЕТ» (1909–1912) : РЕКОНСТРУКЦІЯ КОЛЕКТИВНОГО ПОРТРЕТУ ХУДОЖНИКІВ</i> ..	99
<i>Розділ VIII. ФАБРИКА-ПРОЦЬКА О. ТРАНСМІСІЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІСЕННОЇ ФОЛЬКЛОРНОЇ ТРАДИЦІЇ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ В СЕРЕДОВИЩІ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ПОГРАНИЧЧЯ</i> ..	118
<i>Розділ IX. ШВОРАК А., ВИТКАЛОВ С. КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ВОЛИНЯН У ДІАСПОРІ ТА РЕГІОНІ : ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ОКРЕМИХ СТОРІНОК</i> ..	135
<i>Розділ X. КАРАСЬ Г. МІЖНАЦІОНАЛЬНІ КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ У СФЕРІ АКАДЕМІЧНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ФАКТОР ПІДТРИМКИ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПРОТИ РОСІЙСЬКОГО ВОРОГА</i>	147
<i>Розділ XI. НІМИЛОВИЧ О. ВТІЛЕННЯ СЛОВА І МЕЛОДІЙ ЛЮБОМИРА РИХТИЦЬКОГО (СТЕПАНА ЛЮБОМИРСЬКОГО) В МУЗИЦІ МИКОЛИ ЛАСОВЕЦЬКОГО</i>	159
<i>Розділ XII. САПОЖНИК О. УКРАЇНСЬКА ТРАДИЦІЙНА ЕСТРАДНА ПІСНЯ, ПОП-МУЗИКА, БАРДІВСЬКА ПІСНЯ : ДО ПИТАННЯ ВИТОКІВ ЖАНРІВ, ВХОДЖЕННЯ У СВІТОВИЙ МУЗИЧНИЙ ПРОСТІР</i>	173
<i>Розділ XIII. МАТОЛІЧ І. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО В УКРАЇНІ КІНЦЯ ХХ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.: ЕТАПИ РОЗВИТКУ, АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ</i>	183
<i>Розділ XIV. КДИРОВА І., МИРОШНИЧЕНКО О.М. КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКА ПРАКТИКА У СТИЛІСТИЧНОМУ РОЗМАЇТТІ ДЖАЗУ</i>	197
<i>Розділ XV. ГЕРЧАНІВСЬКА П., ПАВЛОВСЬКА С. МОЛОДІЖНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ ОПОРУ (ХХ–ХХІ СТОЛІТТЯ)</i>	214
<i>Розділ XVI. ШПАКОВСЬКА М., ВИТКАЛОВ В. РЕГІОНАЛЬНІ МУЗЕЇ В КОНТЕКСТІ КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ</i>	226
<i>Розділ XVII. ШАТРОВА М. СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК БІБЛІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ ЯК СЛАДОВОЇ ГУЛУЗИ 02 «КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО»</i>	238
<i>ПРО АВТОРІВ</i>	251

CONTENTS

VYTKALOV S., VYTKALOV V. SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL CONSORTIUM AS A MEANS OF CONSOLIDATING MODERN HIGHER EDUCATION (Instead of a Foreword).....	3
Part I. KOLESNYK O., KARANDA M. ARTISTIC INTERPRETATIONS OF INTERCULTURAL COMMUNICATIONS: HISTORICAL FACT – NOVEL – SCREEN ADAPTATION	7
Part II. SABADASH J., NIKOLCHENKO J. FEATURES OF THE FORMATION OF THE CONCEPTUAL AND CATEGORICAL APPARATUS AND THE QUESTION OF CREATIVITY IN MODERN CULTUROLOGY	19
Part III. PRYCHEPIY Y. SEMANTICS OF THE TRIPYL ORNAMENT «OWL FACE»	33
Part IV. GONCHAROVA O. WOMEN'S ART OF SCULPTRESS PROPERZIA DE ROSSIAS A PHENOMENON OF EARLY MODERN CULTURE OF BOLOGNA	48
Part V. PETROVA I. INSTRUMENTALIZATION OF LEISURE IN THE DISCOURSE OF POWER : THE CASE OF SOVIET UKRAINE	74
Part VI. PROKOPCHUK I. IVAN KAVALERIDZE'S MONUMENTAL PLASTICS IN THE CONTEXT OF THE EARLY XX-TH CENTURY EUROPEAN AVANT-GARDE	85
Part VII. PAUR I. THE POSTCARDS OF THE PUBLISHING HOUSE RAZSVIET (1909–1912): RECONSTRUCTION OF THE COLLECTIVE PORTRAIT OF ARTISTS	99
Part VIII. FABRYKA-PROTSKA O. TRANSMISSION AND TRANSFORMATION OF THE SONG FOLKLORE TRADITION OF THE CARPATHIAN REGION IN THE ENVIRONMENT OF THE ETHNO-CULTURAL BORDERLAND.....	118
Part XIX. SHVORAK A., VYTKALOV S. PRESERVATION AND REFLECTION OF THE LOCAL HISTORY OF VOLYN IN THE LITERATURE OF THE UKRAINIAN DIASPORA	135
Part X. KARAS H. INTERNATIONAL CULTURAL PRACTICES IN THE FIELD OF ACADEMIC MUSICAL ART AS A FACTOR IN SUPPORTING THE STRUGGLE OF THE UKRAINIAN PEOPLE AGAINST THE RUSSIAN ENEMY.....	147
Part XI. NIMYLOVYCH O. THE EMBODIMENT OF THE WORDS AND MELODIES OF LIUBOMYR RYKHTYTSKYI (STEPAN LIUBOMYRSKYI) IN THE MUSIC OF MYKOLA LASTOVETSKYI.....	159
Part XII. SAPOZHNIK O. UKRAINIAN TRADITIONAL POP SONG, POP MUSIC, BARD SONG: ON THE QUESTION OF THE ORIGINS OF GENRES, ENTRY INTO THE WORLD MUSICAL SPACE.....	173
Part XIII. MATOLICH I. ART HISTORY IN UKRAINE IN THE LATE TWENTIETH AND EARLY TWENTY FIRST CENTURIES : STAGES OF DEVELOPMENT, ANALYSIS OF RESEARCH AND MAIN PROBLEMS .	183
Part XIV. KDYROVA I., MYROSHNYCHENKO O. CONCERT AND PERFORMANCE PRACTICES IN THE STYLISTIC DIVERSITY OF JAZZ.....	197
Part XV. HERCHANIVSKA P. , PAVLOVSKA S. YOUTH CULTURE IN THE CONTEXT OF THE RESISTANCE PARADIGM (20 – 21 st centuries).....	214
Part XVI. SHPAKOVSKA M., VYTKALOV V. CHARACTERIZATION OF THE CURRENT STATE OF MUSEUMS OF THE DNIPROPETROVSK REGION AND THEIR IMPLEMENTATION OF COMMUNICATION MANAGEMENT.....	226
Part XVII. SHATROVA M. MODERN DEVELOPMENT OF BIBLIOLOGICAL SCIENCE AS A BRANCH OF «CULTURE AND ART».....	238
BY THE AUTHORS	251

Наукове видання

**МІЖГАЛУЗЕВА КОМУНІКАЦІЯ В СИСТЕМІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИК**

колективна монографія

Відповідальний редактор:
доктор культурології, професор
Сергій Виткалов

Технічне редагування та комп'ютерна верстка
Сергій Виткалов

Науковий редактор
Володимир Виткалов

Підписано до друку 10.12.2024 року.

Формат

Папір – офсет.

Гарнітура –Times

Ум. др. а. – 31.10

Наклад 100 примірників

Видавець: Poznań (Poland): Publishing House of RSEC; Рівне : ФОП «Брегін А.Р.»

Видавничі роботи: ФОП «Брегін А.Р.» свідоцтво про державну реєстрацію ААБ № 750918
від 20.11.2012 р. 33009, м. Рівне, вул. Біла, 53, Г 2.

Адреса редакції: 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства.